

**DET KONGELIGE
KULTUR- OG LIKESTILLINGSDEPARTEMENT**

Statsråden

Stortinget - Familie- og kulturkomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref
26/61-

Dato
29. januar 2026

Svar på spørsmål om vurdering av representantforslag 8:73 S (2025-2026)

Eg viser til representantforslaget frå stortingsrepresentantane Erling Sande, Maren Grøthe og Kjersti Toppe om betre rammevilkår for organisasjonseigde kulturbygg – Dokument 8:73 S (2025-2026). Representantane har fremja følgjande forslag:

- 1. Stortinget ber regjeringa gi organisasjonseigde kulturbygg høve til å søkje om meirverdiavgiftskompensasjon for nybygg, påbygg og ombygging i tillegg til vanleg vedlikehald.*
- 2. Stortinget ber regjeringa greie ut ein særskild pott for frivillige lag innanfor Desentralisert ordning for tilskot til kulturbygg eller på annan måte sørge for at fleire midlar kjem fram til dei frivillige, og kome attende til Stortinget på eigna måte.*

Under følgjer svar på spørsmåla:

I den gjeldande meirverdiavgiftskompensasjonsordninga for frivillige organisasjonar blir det gitt kompensasjon for drifts- og vedlikehaldskostnader knytt til bygg og annan fast eigedom som er del av den frivillige og ikkje-fortenestebaserte delen av verksemda. Dette inneber at kostnader til naudsynt oppgradering, som til dømes utskifting av elektrisk anlegg eller gamle vindauge, er del av i kompensasjonsgrunnlaget. I 2025 fekk Norges Bygdekvinne lag, Norges Bygdeungdomslag, Noregs Ungdomslag og ei rekkje grendehus, grendelag, samfunnshus, bedehus og bygdelag om lag 29 mill. kroner i meirverdiavgiftskompensasjon for aktivitetar og vedlikehald av hus. Desse midlane omfatta om lag 750 ulike organisasjonar.

Frå 1. januar 2026 vart eit nytt regelverk for meirverdiavgiftskompensasjonsordninga gjeldande. I det nye regelverket har ein heva grensa for når det er kravd at ein nyttar statsautorisert revisor frå 5 mill. kroner til 7 mill. kroner i driftskostnader. Med dette er fleire

enn 95 prosent av mottakarane no fritakne frå denne kostnaden. Grensa for når organisasjonane må gjere frådrag i den forenkla modellen er og heva frå 5 mill. kroner til 7 mill. kroner.

Mange bygdelag og grendehus driv noko utleige av bygg. Frå 2026 vil organisasjonar som har driftskostnader under 7 mill. kroner i den forenkla modellen ikkje lenger måtte trekkje ut kostnader knytt til slik utleige. Endringane vil gjere dette arbeidet mykje enklare for svært mange organisasjonar.

Verdiskapande tiltak som medfører ei vesentleg standardheving, eller nybygg, gir ikkje rett til kompensasjon. Dette er fordi føremålet med ordninga er å fremje frivillig aktivitet. Om ei utviding av ordninga hadde gitt kompensasjon for kostnader ved nybygg og større verdiskapande tiltak, ville det i stor grad flytta midlar vekk frå aktivitet og over til investeringar. Ei slik endring ville i hovudsak vore eit gode for dei større organisasjonane – aktørar som anten har mykje bygningsmasse frå før, eller som har økonomisk kapasitet til å investere i nybygg. Dette kunne potensielt gått ut over dei små og mellomstore organisasjonane, og medført ei mindre treffsikker ordning med meir skeiv fordeling av midlane.

Den desentraliserte ordninga for tilskot til kulturbygg er ei statleg tilskotsordning finansiert av spelemidlar, med ei samla ramme på 86,5 mill. kroner i 2025. Ordninga skal bidra til eigna lokale, bygningar og utearenaer som gir rom for ulik kulturell verksemd, og omfattar mellom anna kulturhus, fleirbrukslokale og spesialtilpassa bygg for kunst og kultur. Fylkeskommunane forvaltar ordninga og prioriterer søknader i tråd med regionale behov og kulturpolitiske mål.

Oslo Economics gjennomførte i 2025 ein ekstern gjennomgang av ordninga. Rapporten viser at ordninga fungerer som eit viktig verkemiddel for utvikling av kulturarenaer, særleg i distriktskommunar. Den peikar samstundes på fleire utfordringar. Mellom anna er kjennskapen til ordninga låg blant frivillige aktørar – berre 14 prosent av organisasjonane kjenner til ordninga. I tillegg er det store variasjonar i fylkeskommunal prioriteringspraksis, og forvaltninga av ordninga kan opplevast som ressurskrevjande, om ein ser den opp mot storleiken på tilskotsramma.

Departementet følgjer opp funna frå gjennomgangen i arbeidet med forskriftsfesting av den desentraliserte ordninga. Forskrifta skal utarbeidast i dialog med fylkeskommunane, og arbeidet vil omfatte ei vurdering av dei samla utfordringane i ordninga: Dette omfattar ei vurdering av kva som må til for at midlane skal fordelast på ein meir treffsikker og føreseieleg måte for både frivillige aktørar og andre eigarar av kulturbygg.

Ei særskild pott vil kunne skape unødig kompleksitet, med nye søknadsprosessar, eigne kriterium og større administrativ oppfølging. Dette kan svekkje oversikta i ordninga og gje meir forvaltningskostnader. Departementet meiner at ein samla forskriftsrevisjon, der ordninga blir tydelegare avgrensa, betre tilgjengeleg og meir målretta, vil på ein betre måte sikre at ordninga fungerer, og at midlane når fram dit dei skal .

Samstundes er det sett i verk tiltak som skal betre frivillige lag si tilgang til ordninga. Noregs Ungdomslag har gjennom Huset i Bygda motteke støtte frå Kulturrom til å utvikle verktøy som gir eigarar av organisasjonseigde kulturbygg betre oversikt over tilstand og behov for vedlikehald. Slike tiltak kan styrkje søknadsgrunnlaget og redusere barrierar for frivillige bygg i møte med tilskotsordningane.

Endringane i kulturlova som vart gjeldande frå 1. juli 2025, inneber òg at kommunar og fylkeskommunar skal ha skriftleg oversikt over status og utviklingsbehov på kulturfeltet, og fastsetje mål og strategiar i planar etter plan- og bygningslova. Dette vil styrkje kunnskapsgrunnlaget om investeringsbehov i kulturbygg, inkludert frivillige og organisasjonseigde hus, og leggje til rette for meir treffsikre prioriteringar når ein skal vurdere framtidige søknader.

Med helsing frå

Lubna Jaffery